

*Actualitate Culturală Danubiană***1 DECEMBRIE 1918 - ÎMPLINIREA CREZULUI SECULAR
AL NEAMULUI ROMÂNESC****Ghiță Nazare¹**

Neamul românesc, de pretutindeni și din totdeauna, a avut ca misiune istorică (și o are încă) împlinirea visului de unire, o reîntoarcere la vremea Daciei antice, când teritoriile stăpânite de străbunii noștri erau altele și când Imperiul Roman tremura de frica acestei puteri a Răsăritului. Dacia a intrat vremelnic în uitare, Imperiul Roman s-a dezagregat, dar mitul unității primordiale a rămas viu. L-au reînviat cronicari, l-a încercat Mihai Viteazu, cu o cutezanță nebună pentru acele vremuri, și a părut că prinde contur, firav, ce-i drept, odată cu 1859. Unirea sub sceptrul lui Cuza Vodă era însă doar o parte din cea la care românii au continuat să viseze. Așa s-a ajuns ca, după Marele Război, să devină posibilă o altă unire, și aceasta incompletă însă. Teritorii imense și populații numeroase, români din moși-strămoși, așteaptă unirea din urmă, care într-o bună zi va veni ca o răsplată mântuitoare. Până atunci, moment care nu-i prea departe, să ne bucurăm de Centenarul care celebrează faptele și actele aceluia 1 Decembrie 1918, când s-a înfăptuit România Mare.

*

Starea de spirit și condițiile social-economice din Transilvania anului 1918 anunțau că „înfăptuirea întregirii neamului românesc e pe cale de a se îndeplini”. În toamna aceluia an, fruntașii mișcării naționale a românilor transilvăneni promovează ideea convocării unei Adunări Naționale, care să constituie expresia voinței de unire a Transilvaniei cu România. La 3 octombrie 1918 se constituia la Paris Consiliul Național pentru Unitatea Românilor, din care făceau parte, printre alții, Take Ionescu, Vasile Lucaciu, Octavian Goga, organism care exprima conștiința unanimă a românilor transilvăneni aflați sub jugul monarhiei austro-ungare.

Speranțele liderilor luptei naționale a românilor transilvăneni au fost răsplătite de manifestările de solidaritate dovedite de Puterile Aliate. Astfel, ministrul de externe francez, în numele Guvernului Republicii Franceze, asigura Consiliul Național pentru Unitatea Românilor că „poate conta pe deplinul ei concurs”, iar guvernul britanic, prin ministrul său de externe care, apreciind Consiliul... drept „singurul organism care poate reprezenta în acest moment întreaga națiune română, îl înștiința pe Take Ionescu, președintele Consiliului..., la 11 noiembrie 1918, că „voi fi deosebit de mulțumit că intru în relații cu un organism care reprezintă opinia publică românească și care s-a constituit sub președinția unui om care nu și-

¹ Profesor afiliat.

a pierdut niciodată încrederea în apărarea fundamentală a aspirațiilor juste ale poporului român”. Nici guvernul italian nu era mai prejos, acesta angajându-se să dea „întregul său sprijin pentru dobândirea și garantarea drepturilor politice și teritoriale ale poporului și națiunii române”.

Către sfârșitul anului 1918 lupta națională a românilor transilvăneni a intrat într-o fază decisivă. La 31 octombrie s-a constituit, la Arad, Consiliul Național Român Central, drept „unicul for care reprezenta voința poporului român”, format din câte șase reprezentanți ai Partidului Național Român și ai Partidului Social-Democrat. Pe întregul teritoriu al Transilvaniei s-au format consilii regionale locale și gărzii naționale. Starea de spirit națională era una foarte puternică, aveau loc manifestări naționale - culturale, politice, sindicale - în favoarea dreptului la autodeterminare a popoarelor.

Marea Adunare Națională, simbol al afirmării hotărâtoare a poporului de a-și decide singur soarta, a fost convocată pentru ziua de 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia. Consiliul Național Român din Orăștie făcând cunoscută ziarului „Libertatea” data convocării Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, declara: „Această adunare este chemată să hotărască asupra sorții neamului românesc și să exprime voința nestrămutată a națiunii române, care pretinde sus și tare unirea națională”. În asemenea împrejurări este semnificativ și vibrantul apel adresat femeilor române de către Elena Pop: „Până unde străbate graiul nostru dulce, românii din patru unghiuri vor veni cu toții, invocând cerul și pământul ca mărturie să le fie jurinței lor solemne. Grăbiți-vă!” La 20 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central lansează manifestul-protest „Către popoarele lumii”, care reprezintă, pe de o parte, un puternic act acuzator al politicii duse de „guvernul opresor”, dar și de exprimare fără echivoc a drepturilor inalienabile ale românilor transilvăneni de a-și hotărî destinele conform propriilor interese, pe de altă parte.

Voința de unitate națională și statală grăbea marele plebiscit național de la Alba Iulia. În editorialul „La Alba Iulia”, ziarul „Adevărul” scria: „Națiunea română, care veacuri de-a rândul a suportat jugul robiei naționale, voiește acum să devină cu desăvârșire liberă și să se contopească într-un singur stat național. Românii din Transilvania și din Ungaria, fără deosebire de clasă, voiesc să se unească cu frații lor de peste munți...”. De asemenea, ziarul „Unirea” din 28 noiembrie 1918, în apelul intitulat „Veniți la Alba Iulia”, scria, printre altele: „Veniți cu toții la Marea Adunare Națională care se va tine la 1 decembrie în Bălgradul lui Mihai Viteazul. Veniți cu miile și cu zecile de mii. Lăsați pe o zi grijile voastre acasă căci în această zi vom pune temelie unui viitor bun li fericit pentru întreg neamul nostru românesc...Veniți și jurați că nedespărțiți vom fi și uniți rămânem de aici înainte cu frații noștri de pe tot cuprinsul pământului românesc...” De fapt, încă din ziua de 27 noiembrie la Alba Iulia sosesc neîntrerupt delegații pentru Marea Adunare Națională. Trenurile erau împodobite cu mlădițe verzi de brad și cu drapele naționale. Pe întreg parcursul drumului spre Alba Iulia nu conțineau chiotele de bucurie și cântecele patriotice „Deșteaptă-te române!”, „Pe al nostru steag e scris unire”, „Treceți batalioane”, „Hai să dăm mână cu mână”, „Ardealul ne cheamă” etc.

La Alba Iulia au sosit 1228 de delegați, aleși atât în circumscripțiile electorale din toate județele Transilvaniei, cât și delegați ai tuturor organizațiilor politice, economice, culturale, religioase, militare și sportive românești de pe întreg teritoriul Transilvaniei. Erau la Alba Iulia corifeii luptei naționale a românilor transilvăneni: Gheorghe Pop de Băsești, Ștefan Cicio-Pop, Vasile Goldiș, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voievod, Aurel Lazăr, Ioan Suciuc, Teodor Mihali, Silviu Dragomir, Iosif Jumanca, Ion Fluieraș, episcopul ortodox Ilie Cristea și cel catolic, Iuliu Hossu, Emil Isac, dr. Petru Groza ș.a. În dimineața zilei de 1 decembrie 1918, zi de iarnă, deși cădeau fulgi de zăpadă, orașul Alba Iulia, de la gară până în vârful Cetății, era tixit de mulțime, au relatat martorii oculari. Soseau mereu trenuri încărcate cu țărani și șoselele erau împânzite de căruțe, călăreți și pietoni.

Cei 1228 de delegați întruniți în Catedrala de la Alba Iulia, constituiți în Adunarea Națională reprezentativă a românilor transilvăneni au adoptat în unanimitate Declarația de Unire cu Țara - în nouă puncte -, prezentată de Vasile Goldiș. Primul articol are următorul conținut: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 1 decembrie 1918, demonstrează unirea acestor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânșii cu România...”. Printre cei care au luat cuvântul pe marginea Declarației de Unire au fost Iuliu Maniu, din partea Partidului Național Român, și Iosif Jumanca, din partea Partidului Social Democrat. Vestea adoptării Declarației a declanșat un entuziasm fără margini în rândul celor peste 100.000 de români adunați pe Platoul din jurul Catedralei, veniți din toate colțurile Transilvaniei. Se înfăptuia, astfel, visul de veacuri al unui popor, UNIREA într-un singur stat.

Mărețul act național din 1 decembrie 1918 era primit cu entuziasm și de gălățeni, fapt exprimat de ziarul „Galații noi”, în articolul „Alba Iulia”: Unirea stă în fața noastră, cea mai frumoasă, cea mai mândră dintre uniri, cea mai duioasă Unire pe care vreun neam vreodată a realizat-o în decursul secolelor, o Unire așezată pe temelia sângelui românesc, cald și generos, care a spălat rănilor neamului pe care i le făcuseră lanțurile robiei străine”. Unirea Transilvaniei cu România încheia, de fapt, procesul prin care, în același an, 1918, și basarabienii și bucovinenii reveneau la patria mamă. S-a constituit o Delegație specială formată din Ilie Cristea, Iuliu Hossu, Alexandru Vaida-Voievod și Vasile Goldiș, delegație însărcinată să prezinte regelui Ferdinand actul unirii, reprezentanță care a avut o primire sărbătorească în București, în zilele de 12 și 13 decembrie. În cuvântul rostit la palatul regal, Vasile Goldiș a spus: „Românii din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918, au decretat unirea lor și a acestor teritorii cu regatul român. Prin această unire, după cea a Basarabiei, apoi a Bucovinei, s-a împlinit visul de o mie de ani a Neamului românesc: unirea într-un singur stat a tuturor Românilor. Această unire este o pretențiune a istoriei și o cerință a civilizației românești”. După ce Alexandru Vaida-Voievod a predat regelui actul Unirii, acesta a spus: În numele românilor din Vechiul Regat, din Basarabia și din Bucovina, astăzi uniți, cu profundă recunoștință primesc hotărârea fraților noștri de peste Carpați, de a săvârși Unitatea Națională a tuturor românilor”. Se împlinea dezideratul secular al Neamului Românesc, UNIREA.

Încheiem rândurile noastre evocatoare prin prezentarea gândului unuia dintre participanții la eveniment, episcopul ortodox Ilie Cristea, devenit în anul 1925 primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române cu numele de Miron Cristea, exprimat în acele momente incandescente: „Generațiile care au să vie după noi vor pricepe ele oare agitația înălțătoare a acestor zile istorice? Oricât de fidel au să vorbească cronicile zilelor noastre, nu vor putea reda niciodată tot entuziasmul de care era cuprinsă toată românimea. Trăim clipe care ni se par perle și am vrea să le eternizăm pentru toate timpurile ce au să vie...”

Pricepem, oare, astăzi, la 100 de ani de atunci, vibrația înălțătoare a acelor zile istorice? Las fiecărui român libertatea să reflecteze. Personal, cred că nu!